

Ovidiu Papadima - o flacără a „gândirii” românești

Prof. dr. Gheorghe Constantin Nistoroiu, Cavaler de Clio (https://www.art-emis.ro/prof.-dr.-gheorghe-constantin-nistoroiu-cavaler-de-clio/)

21 Iulie 2024

(/images/stories/personalitati/Papadima_Ovidiu_2024.jpg)

„Într-un gânditor mare regăsești adesea - Ce uimire!, lumea miraculoasă, stranie, diformă, superbă, visată, semănând cu lumea din tine” (Pan Izverna)

Toate marile personalități, în diferitele epoci ale istoriei noastre precum: mame, dascăli, genii, profeți, eroi, martiri, mărturisitori și sfinți ai Neamului, surprind în sufletul lor aprins și cuprind în inima lor dogoritoare, Icoana autohtonismului și Aura ortodoxiei noastre! Toate aceste mari personalități prin viziunea lor, prin trăsăturile lor expresive, fizice, morale, intelectuale, culturale, artistice, spirituale, care reprezintă spiritul unei întregi națiuni, dobândesc pentru posteritate, chiar eternitate, Icoana unei rare frumuseți, în care se reflectă dimensiunea esențială a Neamului, a Nației, a poporului, a comunității lor prezente!

Toate aceste mari personalități, verigă cu verigă alcătuiesc lanțul de aur al unei deveniri determinate care alcătuiesc pentru totdeauna cultura națională – Pantheonul nostru spiritual! Toate aceste mari personalități înmănunchiate de un spațiu și un timp s-au ridicat deasupra vremurilor istorice, către culmile celeste ale spiritului răspândind în jur har,frumusețe și adevăr!

O floare montană cu mireasmă cromatică a adus din vestiții munți ai Pindului, o corolă de aromâni printre care Hurmuzachi, Gojdu, Șaguna, Sbiera, Boldur, Gafencu, Ianolide, Papanace, Papacioc, Vizirescu, Izverna, Lațcu, Căpitănescu, M.G. Samarineanu, Papadima-tatăl ș.m.a.

Ovidiu Papadima s-a născut la Sinoe-Constanța, în familia unor demni aromâni, dîrji, evlavioși și credincioși, în ajunul nașterii Sf. Prooroc Ioan Botezăorul, la 23 Iulie 1909. În cadrul Colegiului *„Al. Papiu Ilarian”* - Târgu Mureș, a fost un elev eminent. A urmat între anii 1928-1931, cursurile Facultății de Litere și Filosofie din Capitală, situându-se tot între studenții de merit. După licență a fost profesor preuniversitar și asistent la Academia de Studii Comerciale.

În urma examenului de capacitate pentru profesorii de liceu din anul 1935, Ovidiu Papadima s-a clasificat primul pe țară și surprinzător a cerut orașul Oradea, care avea liberă o catedră de limba și literatura română la Secția maghiară a Colegiului *„Emanoil Gojdu”*. Cetatea Oradei radia încă prin marea *familie*, binecuvântată de inspiratul și inimosul ei *părinte* Iosif Vulcan, peste care se simțea clar mireasma frumuseții poetului nepereche filogeto-dacul Mihail Eminescu.

Cum era un îndrăgostit de frumusețile paradisiace ale noii sale Patrii, a purces la pas între miracolele naturii, hărăzite de Dumnezu, cum singur se mândrea deseori între cei cunoscuți: *„Am obiceiul să-mi cunosc țara cu talpa piciorului..."* (*Gândirea*, An IV, Nr. 3-4/ 1995). S-a minunat de măreţele Cetăţi dacice ale Ponorului, Cetatea Rădesei, în jurul cărora stăruiau peşterile Unceasa, Focul viu, Meziad, *„Peştera cu oase"*, Stâna de Vale, Valea Iadei, Poiana Florilor, Pridvorul Custurii, Moara Dracului, Piatra Tâlharului și multe alte locuri de basm.

Ca profesor şi-a apropiat câţiva colegi de seamă ori colaboratori la diferite publicaţii orădene: Octav Şuluţiu, coleg de studenţie şi profesor de franceză, Theodor Neş, directorul colegiului, colaborator la *Transilvania* şi *Societatea de mâine,* poetul teleormănean George A. Petre, care publicase volumul de poezii *Dumnezeu*, iar alături de Al. Olteanu a fondat binecunoscuta *Aurora*, Asociaţia scriitorilor şi ziariştilor fără deosebire de naţionalitate.

Au urmat Emil Roşescu, iniţiatorul-realizatorul expoziţiei *„Cartea de aur",* poetul Ion Şugariu cu celebrul volum *„Ţara de foc.* Înrolat ca sublocotenet pe Frontul de Vest, a căzut eroic în Cehoslovacia, apărând oraşul Brezno, lăsându-ne sângerând *Carnetele unui poet căzut în război.* După Şugariu, s-au adăugat Ovidiu Drâmba, născut în Marginea de Bihor, Traian Blajovici directorul Bibliotecii judeţene Bihor, Gheorghe Bulgăr un specialist în lingvistică, Ion Buta preşedintele clubului turistic Oradea, ctitorul Stânei de Vale ş.a.

A avut bucuria cunoaşterii familiei Florica şi M.G. Samarineanu, dârji aromâni, mari pasionaţi de literatură, el fiind autorul volumului *Şoapta clipelor trăite,* al volumului de poezii *Tablouri din Pind* şi romanele *Romanţă fără note* şi *Kyazim*, *care* au pus bazele unor străluciri orădene: *Sentinela de la Vest, Gazeta de Vest, Vestul românesc, Cele trei Crişuri* etc. Soarta i-a surâs privilegiul colaborării la faimoasa *familie* a lui Iosif Vulcan. Ovidiu Papadima era format deja ca cronicar literar la sânul celebrei reviste din Capitală *gândirea*, din perioada anilor 1932-1938, fiind deopotrivă o mişcare elitistă şi o erudită revistă. Din păcate Apocalipsul războiului mondial l-a smuls din acel tărâm de basm şi cultură orădeană, înrolându-l militar. Războiul nu i-a amputat însă colaborarea la inimoasa *familie* - Vulcan şi *Ţara visurilor noastre.*

Între 1937-1940 a urmat prin bursa Alexander von Humboldt, cursuri doctorale în Germania, apoi între 1940-1941 a predat literatura română la Universitatea din Viena. Venind în ţară devine asistentul profesorului George Călinescu, şef de lucrări la Facultatea de Litere şi Filosofie şi cercetător la Institutul de Istorie şi Teorie Literară *„G. Călineascu."*

În anul 1944 şi-a susţinut doctoratul în litere, deschizându-i-se calea strălucită a carierei universitare, dar la scurt timp regimul roşu instaurat prin *graţia* regelui Mihai I, l-a întemniţat religios, onorând temutele închisori: Calea Rahovei, Ghencea, Jilava, Craiova, Gherla, Canal. Eliberat în 1953, i-a fost arestată polivalenţa gândirii de eseist, istoric, cronicar literar, folclorist.

După opera de debut din 1941, *„O viziune românească a lumii*, Ovidiu Papadima a explorat maxim tărâmul Folclorului nostru naţional, reuşind cu succes să alcătuiască o *Antologie a poeziei populare*, intitulată sugestiv: Cu cît cînt, atîta sînt, Ed.Minerva, Buc.,1987, căreia i-a adăugat o serie de monografii şi volume de eseuri, iar după urcarea la ceruri i-a urmat cartea *Evocări* în care i-a îmbrăţişat pe Nichifor Crainic, Doctorul N.C. Paulescu, Lucian Blaga, Radu Gyr, Mateiu Caragiale, Vasile Voiculescu, D. Caracostea, I. Agârbiceanu, G. Călinescu ş.m.a.

Poezia lui Nichifor Crainic

După elogiul eseisticii şi al ziaristicii marelui teolog Nichifor Crainic, a urmat venerarea poeziei acestui Corifeu al liricii religioase, afirmând că, *„poezia lui Nichifor Crainic a avut destinul tragic, în măreţia şi nedreptăţile sale, ale tuturor premergătorilor, consacrându-se ca poetul calmului şesurilor Dunării; al energiei îndurerate din anii de restrişte ai războiului; al nostalgiilor ţăranului depărtat de lumea lui; al*

dragostei noastre profane de viață; al religiozității noastre organice; al adâncurilor primare ale folclorului; ale formulărilor clare ale tradiției... Ca atare, în simetriile clare ale versului său cu egală solicitudine, tot ceea ce simte că, pornind din sufletul și din gândul său, se poate întâlni în vreun punct cu gândurile și sufletul neamului” (*Gândirea*, Anul II, Nr. 4/1993).

Doctorul Paulescu sau biruința sufletului

Acest titan al medicinii, al dacoromânismului, al conștiinței și-al tradiției noastre ortodoxe, a adus atâta sens în viața sa pământească scurtă, cât nu au realizat alții în decurs de secole. *„Savantul acesta atât de ciudat, atât de deosebit,- cu inteligența lui rece și precisă, ca o lamă de bisturiu, trăind într-o nespus de rară și fermecătoare armonie cu un suflet arzător creștin, și-a prelungit și după moarte liniile întoarse straniu ale vieții, într-un destin tot atât de singular, acela de a fi prin spiritul său în cea mai frământată actualitate, în timp ce imaginea lui se afundă din ce în ce, palidă și bună ca și în timpul vieții, în mările imense de fum și de singurătăți ale uitării... Pentru el, știința și credința alcătuiau un tot armonic de gândire și de viață, fiindcă ele se împlineau, se sprijineau una de alta. Sufletul lui creștin, căuta tiparul mâinii lui Dumnezeu în creațiune, iar spiritul său de om de știință căuta în legile dumnezeești logica și precizia nesovăitoare a laboratorului”* (ibid.).

Miorița

Aruncând și o scurtă privire, dar intensă și profundă asupra capodoperei populare *Miorița*, îi surprinde întreaga arhitectură constituită ancestral, cosmogonic din această *„întrepătrundere desăvârșită a tainelor cosmosului cu amănuntele vieții pământești de toate zilele..., astfel că valorile de artă ale Mioriței s-au ridicat din adâncurile firii pământești până la splendorile vieții cosmice, într-una din capodoperele literaturii întregii omeniri”* (*Gândirea* Anul IV,Nr.3-4/1995).

Drumurile sufletești ale lui L.Blaga

Prin voia Bunului Dumnezeu, a Neamului, a Națiunii noastre primordiale i-a fost hărăzit o vatră de așezare spiritual-religioasă, a cărei cultură și credință, prin ctitorirea de gând, de cuvânt, de faptă, prin har, spirit, artă și opere nemuritoare, ce s-au revărsat înfloritor și roditor peste întreaga albie a omenirii doritoare de sens și strălucire. *„Scrisul lui Lucian Blaga e una dintre mărturiile cele mai dătătoare de nădejdi, ale posibilităților noastre de a aduce cândva rod deosebit și vrednic de a fi căutat, în marile recolte sufletești ale lumii; de a ne împinge seva solului propriu până la înflorirea înaltă a unor petale care să poată îmbogăți, fără îngăduințe, corola de vis a omenirii. Sunetul fundamental, adânc, al poeziei lui Lucian Blaga este ecoul grav al unui dureros proces de căutare”* (*Gândirea* Anul IV,Nr.1-2/1995).

Distinsul eseist și eruditul monograf aromân Ovidiu Papadima, ne-a lăsat și o amintire și din gulagul comunist *oferit cu prisosință* Elitelor spirituale naționale, de regimul concentrațional instaurat prin voia și trădarea regelui Mihai I și-a camarilei sale, care au legalizat bolșevismul în țara noastră predată prin lașitate, crimă și mojicie, sovieticilor cotropitori și prădători.

Dincolo de infernul permanent ce sălășluia în sinistrul *Reduit* al odioasei temnițe subpământene Jilava, scriitorul Ovidiu Papadima, ne introduce într-o atmosferă feerică de primăvară, când Natura își croiește haina verde, divină pentru întâmpinarea Învierii Domnului. Harul Duhului Sfânt le-a înlesnit camarazilor întemnițați religios, organizarea în celula neîncăpătoare a unei *Universități populare*, pentru pregătirea unui astfel de miracol divin. *„Ca profesori apelasem aici la universitarii din celulă* (o cameră croită pentru 60 de persoane, înghesuia cu *îngăduința* conducerii sistemului ateo-comunist,cca. 160 de întemnițați religios): *col. Voropchievici; col. Mircea Tomescu; Costache Sturzu; Ovidiu Papadima; N. Georgescu-Cocoș, mâna dreaptă a lui Iorga la conducerea gazetei „Neamul Românesc”; Zoltan Franyo - prieten al românilor, cunoscător profund al poeziei lui Eminescu și traducător în limbile maghiară și germană al versurilor poetului. Bunăoară eu am vorbit în primul*

semestru despre Alecsandri, drumul vieții și al creației sale, iar în al doilea semestru despre Zahei orbul, romanul lui V. Voiculescu. De Înviere, colegii din celula situată la capătul galeriei, m-au rugat să vin la ei și să le vorbesc despre ouăle roșii de Paști. Am început tocmai de la mitologiile asiatice, care vorbeau despre nașterea cosmosului dintr-un OU primordial și am terminat analizând celebra poezie a lui Ion Barbu, Oul dogmatic” (*Gândirea* Anul IV, Nr. 1-2/ 1995).

Antologia - prin termenul get-trac, - *anthologion* însemnează alegerea a ceea ce e mai frumos din toate realizările de artă. Adunătorul unei Antologii a fost întotdeauna un îndrăgostit de frumos, alcătuind astfel o Corolă sclipitoare din bogata colecție a creatorilor de splendori, parcurgând întinderi mari din domeniul artei literare, fiind în egală măsură subiectiv și obiectiv. *„În folclor, autorul e unul singur, în mii și mii de ipostaze individuale caleidoscopice: poporul. Publicul este tot el; fie omul singur, care cântă o doină pentru el însuși, pentru a-și ușura sufletul; fie fata sau flăcăul ce cântă pentru a fi auzit de „celălalt”, comunicându-i aleanul dragostei; fie ceata de țărani care cântă împreună la prășit, la secerat, la cosit, la tăiatul pădurii, pe drum la plecarea și la întoarcerea de la lucru.*

La șezătoare, la nuntă sau la înmormântare, la ceremoniile agrare de fructificare sau de sărbătoare a recoltei, la povestirile sau cântecele de seară din jurul focului – autorul și publicul se dedublează: există cel ce spune sau cântă, dar există și cei care ascultă și privesc” (Cu cât cânt, atâta sunt, Antologia..., op. cit., p. 5-6).

Cântecul - ca expresie a vieții sufletești

Cântecul e șoapta, bucuria, ritmul, dorul, armonia, lumina țâșnite din cuvântul dumnezeesc, pentru a încânta pe pământ sufletul frumos al Omului, spre a-l urca la logosul ceresc! Cântecul sublim alături de Cuvântul ales sunt aripile sufletului spiritual al valahului credincios! Cântecul sublim și Cuvântul ales sunt cele mai nobile expresii ale Vieții sufletești!

Poezia creștin-ortodoxă care e o esență de muzică cultă, filosofie pură, armonie celestă este un înainte mergător al întregii creații posthristice geto-daco- române de la Ap. Pavel încoace. *„Foaie verde lemn uscat,/ De oftat ce-am tot oftat/ Soarele s-a-ntunecat,/ Luna n-a mai luminat.// De oftat ce-am oftat tare,/ Nici soarele nu răsare,/ Nici luna lumină n-are,/ Nici pe câmp nu crește-o floare.// Cui a lăsat oftatul, Ierte-i Domnul păcatul,/ Că omul dacă oftează,/ Inima-și mai ușurează.// Foicică bob mărunt,/ De oftat și de urât/ Sufletul mi-am amărât,/ Viața mi-am posomorât”* (G. Dem. Teodorescu, Muntenia; De la Petrea Crețu Șolcan; cf. *Antologia...*).

„Doamne, la inima mea/ Este-un râu și-o fântânea:/ Râul de dor s-a făcut,/ Fântâna de gândul mult.”(Cicerone Theodorescu, Com. Nădăștie-Alba; De la Ion Buric Judele; cf. *Antologia...*).

„Cine m-aude cântând/ Zice că n-am nici un gând;/ Dar atâtea gânduri am/ Câte zile-s într-un an;/ Ș-atâtea gânduri mă mâncă/ Câte păsărele cântă;/ Atâtea gânduri mă bat/ Câte frunze-s pe un brad.// Așa mă bat gândurile,/ Ca pe murg oblâncurile./ Și muntele care-i munte/ Și el are gânduri multe,/ Iară eu un junișan/ Gânduri multe cum să n-am?” (Seb Bornemisa,Transilvania).

Cuvântul ales și cântecul sublim, Poezia și Muzica, Armonia și Frumosul nu se întâlnesc doar la marile momente solemne. Ele se întrunesc în viața dacoromânului, clipă de clipă, zi de zi. *„Credem că o antologie de acest gen ar dezvălui fațete și relații puțin cunoscute, din poezia noastră populară, dacă ea s-ar organiza pe principiul acesta: al urmăririi felului în care cântecul popular însoțește viața omului de la leagăn până la mormânt, în toate momentele ei semnificative”.* Ovidiu Papadima, *Antologia...*op. cit.)

Fiecare mare creator, gânditor din toate epocile istorice ale Neamului nostru, prin viața și opera lui este în egală măsură, Măsură a izvorului nemuritor al Folclorului, care însoțește viața omului de la naștere spre trecere și renaștere, în toate momentele lui sacre, semnificative!

Eseu dedicat în mod expres marilor orădeni, prestigioșii mei prieteni: George Roca, de ziua nașterii sale și istoricului militar, prolific scriitor dr. Constantin Moșincat.

Evaluare: ★★★★★
